

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Розв'язання проблем	Запобігання та розв'язання конфліктів	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство
-----------------------	--------------	---------	------------	---------------------	---------------------------------------	--------------	-------------------------------	-----------------------	---------------------	----------------------

Цінності — основа характеру

Мета

Сприяти формуванню у молоді моральної свідомості та правильної системи цінностей.

Очікувані результати

Наприкінці заняття учні:

- *пояснюють*, що таке цінності, чим різняться цінності-цілі і цінності-засоби;
- *наводять* приклади людей, які орієнтуються на універсальні етичні принципи.

Обладнання і матеріали

- Класна дошка і кольорова крейда або фліпчарт і фломастери.
- Комп'ютер, доступ до Інтернету, мультимедійний проектор (*бажано*).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати Роздаткові матеріали для учнів і Додатки для вчителя.
- Перевірити презентацію та відео до теми.

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	10 хв.
Робота в групах «Розрізняємо цінності-цілі та цінності-засоби»	10 хв.
Гра «Аукціон. Що ти обереш?»	10 хв.
Руханка «Поїзд дружби»	3 хв.
Вправа: «Етапи морального розвитку і моральні авторитети»	8 хв.
Підсумкові завдання	4 хв.
<i>Усього тривалість</i>	45 хв.

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок із минулого заняття. Запитайте дітей: «Про що ми говорили на минулому уроці»? Вислухайте відповіді бажаючих, підсумуйте їх: «На минулому уроці ми розглянули ознаки хорошого характеру».
2. Назвіть тему уроку: «Сьогодні ви дізнаєтеся, як цінності впливають на формування характеру й долю людини».
3. Вправа на знайомство. Роздайте учням по 1 клейкому папірцю і попросіть написати, що вони найбільше цінують у житті. Потім запропонуйте їм по черзі виходити до дошки, називати своє ім'я і приклеїти свою цінність на дошку, зачитуючи її.
4. Перегляньте трейлер фільму «Із 13 у 30».

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/lz-13-v-30/>

Слово вчителя: «Для героїні фільму «Із 13 у 30» найважливішою цінністю в житті була популярність. Дівчинка мріяла стати редактором улюбленого глянцевого журналу. Вона не цінувала свого найкращого друга, сім'ю, бо вони не вписувалися в картину її ідеального майбутнього. Одного разу всі її бажання здійснилися. Вона прокинулася успішною, красивою бізнес-леді. Мала повний гардероб одягу, була популярною і люди мали за честь спілкуватися з нею. Здавалося б, усе стало ідеально.

Але... тата і мама вона практично не бачить, з колись найкращим другом взагалі не підтримує стосунків. Через деякий час вона розуміє, що її оточують лише лицеміри, і вона сама стала такою ж. Тепер найбільше її бажання — повернутись у дитинство і докорінно змінити своє життя».

Запитання для обговорення:

- Які цінності мала дівчинка до здійснення бажань?
- Як змінилися її цінності в 30 років? Чому?

Підсумуйте: «Найважливіші речі в житті: родина, кохана людина, ваш духовний розвиток, мудрість. Якщо ви втратите усе, крім цього, ваше життя все одно буде повним».

Робота в групах «Розрізняємо цінності-цілі та цінності-засоби»

1. За допомогою інформації у Роздаткових матеріалах для учнів і презентації ознайомте учнів з поняттям «цінності» та їх впливом на характер людини.
2. Об'єднайте учнів у 3 групи («друзі», «навчання», «дозвілля»). Для цього запропонуйте їм взяти зі столу одну

картку і приєднатися до учнів із такою ж назвою групи.

- Попросіть їх записати, що вони цінують у цих важливих сферах життя. Що з цього є цінностями-цілями, а що — засобами (Завдання 1 у Роздаткових матеріалах для учнів).

Цінності – основа характеру

Цінності – те, що ми вважаємо цінним для себе, відповідаю до чого відносимо все, що відбувається з нами. Цінності дають змогу розрізнати добро і зло, користь і шкоду, правильне і неправильне. Вони впливають на те, що ми думаємо і відчуваємо. Керуючись своїми цінностями, ми робимо вибір і діємо: відтак перецінюємо, чи правильно вчинили.

Деякі цінності є цілями, інші – засобами. Наприклад, родинний захисток неслуго створити, не досягнувши певного рівня матеріального добробуту. Однак самі лише гроші не гарантують захистку. Отже, захисток є метою, а матеріальний добробут – засобом її досягнення. Коли люди ставлять на вершину своєї ієрархії цінностей цінності-засоби, вони ризикують втратити щось важливе. Гроші або матеріальні цінності, як найважливіша цінність, можуть зробити людину дуже багатю і водночас перешкодити знайти щире кохання, мати гармонійні стосунки з рідними, друзями, колегами.

Завдання 1

Об'єднайтесь у групи («друзі», «назначення», «додатки»). Запишіть те, що ви цінуєте у цих важливих сферах життя. Підкресліть, що з цього є цінностями-цілями, а що – засобами.

- Запросіть групи зачитати свої роботи.

Запитання для обговорення:

- Які труднощі виникли у вас під час складання списку цінностей?
- Чи складно було розрізнити цінності-цілі, цінності-засоби? Чому?

Підсумуйте: «Цінності-засоби є лише засобом досягнення істинних цінностей-цілей. Ставлячи на вершину своєї ієрархії цінностей цінності-засоби, люди ризикують втратити щось набагато важливіше, наприклад, щире кохання, гармонійні стосунки з рідними».

Гра «Аукціон. Що ти обереш?» (учні осмислюють важливість розподілу

власних ресурсів для вибору, яке може надати їм життя)

Слово вчителя: «Кожен у житті робить вибір, керуючись своїми цінностями. У вас є ресурси для того, щоб обрати ту чи іншу пропозицію. Однак, як це часто буває, ці ресурси обмежені. Сьогодні ви спробуєте робити вибір із моїх пропозицій, витрачаючи на це свої ресурси».

- Роздайте учням 8 кольорових смужок — «ресурсів» (*умовні одиниці або «гроші»*).

Слово вчителя: «Я зачитуватиму пропозиції. Якщо ви берете участь у виборі якоїсь із них — відкладаєте вбік певну кількість папірців (*я скажу, яку саме*). Якщо не обираєте жодної з цих пропозицій — нічого не відкладаєте.

Що ти обереш?

1. Недорогий відпочинок разом із родиною або самому поїхати на фешенебельний курорт? (*вартість цього вибору 2 умовні одиниці*). Якщо берете участь у цьому виборі — відкладаєте вбік 2 смужки паперу. Якщо така пропозиція не є для вас цінною — залишаєте все так, як є.

Ті, хто обрав відпочинок з родиною, не лише відпочили, а й зміцнили родин-

ні стосунки. Міцна родина — додатковий ресурс, і тому ви можете повернути собі 1 умовну одиницю.

2. Виконати наказ, який суперечить твоєму сумлінню чи відмовитися (*вартість вибору — 3 умовні одиниці*).

Той, хто обрав відмову, — повертає 1 одиницю, тому що його сумління залишилося чисте.

3. Одружитися з коханою людиною чи з найбагатшою людиною у світі? (*вартість участі у виборі — 4 умовні одиниці*).

Ті, хто обрав шлюб з коханою людиною, повертають собі 2 умовні одиниці, адже кохання — величезний ресурс підтримки і внутрішньої сили.

4. Займатися в житті улюбленою справою або робити те, що не до душі, але за великі гроші (*вартість вибору — 3 умовні одиниці*).

Ті, хто обрав роботу не до душі, відкладають ще одну одиницю, оскільки така робота дуже виснажує, потребує додаткового ресурсу.

На цьому пропозиції, які вам робило життя, закінчилися. Підрахуйте залишок своїх ресурсів. Можливо, комусь не вистачило певної кількості, щоб зробити останній вибір. Бажаючі можуть поділитися результатами з класом (*вислухайте думки 2-3 учнів*).

Підсумуйте:

- *«Якщо ваші ресурси закінчилися раніше, ніж ви придбали все, що хотіли, це означає, що дещо з вашого вибору коштувало занадто дорого. Життя має обмежені ресурси, і часто їх не вистачає, щоб заплатити за все бажане.*

- *Ресурсів вистачило або у вас залишилася 1 одиниця — це означає, що ви скористалися тим вибором, яке дає вам життя.*

- *У вас залишилося більш як 2 невикористані одиниці — вони пропали марно. Ви не скористалися шансами, які давало вам життя: пожертвували своєю родиною, чи роботою, хоч у вас була можливість це зробити».*

Запитання для обговорення:

- Чим ви керувалися у своєму виборі?
- Як цю гру можна пов'язати із життям?

Підсумуйте: «Це була лише гра, але кожен побачив свій вибір і свої цінності. В реальному житті ви теж матимете різні можливості, тож ретельно зважуйте свій вибір і постарайтеся не втрачати шансів на шляху до успіху».

Руханка «Поїзд дружби»

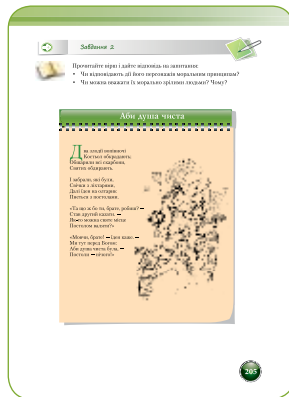
- Запропонуйте учням стати один за одним, тримаючи руки на поясі тих, хто перед ними. Той, хто попереду, — «паровозик». Він задає темп руху і звуковий супровід, решта підлаштовуються, не порушуючи руху поїзда.

Вправа: «Етапи морального розвитку і моральні авторитети»

1. За допомогою інформації у Роздаткових матеріалах для учнів та презентації ознайомте учнів з етапами морального розвитку.

Слово вчителя: «Дехто зупиняється у своєму моральному розвитку або вигадує власні етичні принципи, як у вірші Степана Руданського».

- Запропонуйте бажаним зачитати вірш «Аби душа чиста» Завдання 2 у Роздаткових матеріалах для учнів.

Підсумуйте: «Треба прагнути до того, щоб ваша система цінностей відповідала загальнолюдським».

Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)

1. Зачитайте підсумки:

- Цінності — це те, що ми вважаємо важливим для себе, з чим зв'язуємо все, що відбувається у житті. Цінності, наче компас, ведуть нас по життю і визначають долю.
- Деякі цінності є цілями, інші — засобами.
- Людей, які керуються загальнолюдськими цінностями, називають моральними авторитетами.

2. Вправа «Відкритий мікрофон». Запропонуйте учням по черзі продовжити фразу: «На цьому тренінгу мені запам'яталося ...»

3. Завершальна вправа. Попросіть учнів взятися за руки і по черзі побажати своєму сусідові справа щось хороше.

Запитання для обговорення:

- Чи можна вважати персонажів цього вірша морально зрілими людьми? Чому?

Підсумуйте: «Не варто вигадувати власні етичні принципи для виправдання аморальних вчинків».

3. Поясніть поняття «моральні авторитети». За допомогою презентації та інформації у *Додатку 1.1* розкажіть про людей, яких називають моральними авторитетами.

Запитання для обговорення:

- Яких ще моральних авторитетів ви знаєте?

Моральні авторитети

Люди, які орієнтуються на універсальні етичні принципи і високоморальними вважають вчинки, що відповідають загальнолюдським цінностям, навіть якщо вони суперечать законам країни проживання. Таких людей називають моральними авторитетами або совістю нації. Це, наприклад:

Андрій Сахаров — став академіком у 32 роки, був одним із винахідників водневої бомби. З кінця 1950-х років наполягав на скороченні ядерних озброєнь, сприяв підписанню міжнародної угоди про заборону ядерних випробувань у трьох сферах. З середини 60-х років він став невтомним борцем за права людини, захисником дисидентів і політв'язнів.

Генерал Петро Григоренко — член Комуністичної партії з 1927 року, кадровий військовий, зробив блискучу кар'єру. В умовах тоталітарного режиму спромігся критично переосмислити комуністичні ідеали, сформувавши власну громадянську позицію, мав мужність відстоювати її, виступаючи з критикою існуючого режиму. Член-засновник Московської та Української Гельсинкських груп, один із найактивніших правозахисників і борців за незалежність України.

Поет Василь Стус — захищав представників творчої інтелігенції, погляди яких не збігалися з офіційними. Був активним членом Української Гельсинкської групи. Багаторазово засуджений за антирадянську пропаганду, помер у в'язниці за нез'ясованих обставин. Через чотири роки після смерті поета було повністю реабілітовано «за відсутністю в його діях складу злочину».